

Průběh předškolního vzdělávání

2.2.1 Kvalita vzdělávacího procesu

Vzdělávací proces je dlouhodobě stěžejní oblastí, na kterou se školní inspektoři při své práci zaměřují. ČŠI ve školním roce 2018/2019 sledovala a hodnotila kvalitu vzdělávání podle čtyř hlavních kritérií: jak pedagogové systematicky a účelně promýšlejí a připravují vzdělávání, dále jak široké spektrum strategií pro plnění stanovených cílů využívají, zda systematicky sledují vzdělávací pokrok každého dítěte a zda se zaměřují na sociální a osobnostní rozvoj každého dítěte.

První kritérium, tedy příprava vzdělávací nabídky, bylo hodnoceno příznivě, zhruba v 78 % sledovaných hospitací byla příprava adekvátní potřebám dětí a kurikulárním dokumentům. Ve zbylých případech byly zjištěny nedostatky týkající se nepřiměřené či jednotvárné vzdělávací nabídky.

Druhé kritérium, volba strategií a metod, bylo hodnoceno o něco hůře, zhruba v 73 % pozitivně, což znamená, že učitelé v těchto případech volili adekvátní a účelné metody a formy práce.

Systematické sledování individuálního vzdělávacího pokroku je dlouhodobě považováno za slabou stránku vzdělávání, protože ve většině případů (v 56 %) neměla pedagogická diagnostika požadovanou úroveň a nepodporovala tedy žádoucím způsobem individualizaci vzdělávání. Naopak zaměření na sociální a osobnostní rozvoj se učitelům daří, více než 90 % případů bylo hodnoceno pozitivně.

Ve školním roce 2018/2019 bylo provedeno 7 733 hospitací. Při stanovení vzdělávacího cíle vycházeli učitelé převážně z očekávaných dovedností dětí uvedených ve školních a třídních vzdělávacích programech (v 82,8 %) a dařilo se jim i reagovat na aktuální podmínky či situace, které během vzdělávání vznikají (v 64,6 %). Přetrvává ale nepříznivý stav v nedostatečném respektování pedagogické diagnostiky, protože její plnohodnotné využití při stanovení vzdělávacího cíle se projevilo pouze ve 22,9 % hospitovaných celků. Podobně nespokojivě působí skutečnost, že učitelé často nepřizpůsobují cíle odlišným potřebám dětí, a to i v případě, že jsou ve třídě děti různého věku (přizpůsobení bylo zjištěno jen ve třetině sledovaných hospitací). Tento jev je zjišťován dlouhodobě a je v rozporu s požadavkem individualizace vzdělávání.

Kvalita předškolního vzdělávání se odvíjí od vhodně zvolených metod a organizačních forem. Při hospitačních vstupech se ČŠI na tyto aspekty zaměřovala. Přitom bylo zjištěno, že vzdělávání bylo v 66,5 % sice dobře organizačně promyšleno, ale učitelé příliš nedbali na to, aby vycházelo z individuálních možností, schopností a zájmů dětí (zjištěno pouze v 47,4 %). Tento stav souvisí s nedostatečným využitím pedagogické diagnostiky při stanovení cíle vzdělávání (viz předchozí odstavec). Spontánní a řízené činnosti byly většinou vzájemně provázané a pedagogové vytvářeli příležitosti pro komunikaci mezi dětmi (v 74,2 %). Nejčastěji využívané metody práce s dětmi jsou řízený rozhovor, vyprávění, názorně demonstrativní metody a spontánní sociální a situační učení. Méně často je pedagogy podporován rozvoj divergentního myšlení, který souvisí s hledáním různých řešení problémů a situací (výskyt byl zaznamenán v 43,6 %), a prožitkové učení (41,7 %). Pouze ojediněle je využíváno experimentování a dramatizace. Rovněž podpora tvořivosti a iniciativy stále není na žádoucí úrovni, jen v 62,2 % hospitací měly děti dostatek prostoru a nabídku pro rozvoj tvořivosti. Mírné zlepšení zaznamenala ČŠI v podpoře kooperace. Zařazování kooperativních forem je podobně jako loni málo četné (výrazně se vyskytlo jen v 15,8 % případů a vůbec se nevyskytlo ve 49,9 %), ale pokud už je učitelé zvolí, je účelnost těchto forem vysoká (97,7 %). V některých případech se učitelé o vhodnou podporu snažili tím, že děti při řízených činnostech

